

BLOG BROJ: 43

AKTUELNA VANJSKA POLITIKA
II GODINA IZDANJA

**SUVERENA BIH: NA KOJI NAČIN
STRANE SILE UTJEČU
NA NEZAVISNOST DRŽAVE**

AUTORICA: LEJLA DAUTBAŠIĆ
August 2022.

Program: Aktuelna vanjska politika

Aktuelna vanjska politika je platforma namijenjena mladim aktivistima/kinjama za izradu i objavu kratkih online članaka u različitim formatima (analiza, blog, policy brief i sl.) o aktuelnim temama iz sfere vanjske politike usmjerene ka ili vođene od strane BiH. Platforma je prostor gdje mladi mogu da kreiraju sopstveni sadržaj, razvijaju svoju ekspertizu i dobiju prostor u javnosti.

Više informacija na: www.fes.ba i www.vpi.ba

Impressum

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | ured u BiH
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink
Tel.: +387 33 722 010
Fax: +387 33 613 505
e-mail: fes@fes.ba
www.fes.ba
DTP: Adisa Ošijan
Naslovnica: Korišteni dizajn ilustracije od Starline - Freepik.com
Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba. Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

U partnerstvu sa:
Vanjskopolitička inicijativa BH

DAUTBAŠIĆ, LEJLA
Aktuelna vanjska politika: "Suverena BiH: na koji način strane sile utječu na nezavisnost države" /
Lejla Dautbašić - Sarajevo : Friedrich-Ebert-Stiftung, 2022. - 5 str. A4 format

Suverena BiH: na koji način strane sile utječu na nezavisnost države

Autorica: Lejla Dautbašić

Bosna i Hercegovina (BiH) je bila, a i sada je, politički izazovno područje, zbog jedinstvenog ustava i unutarnje organizacije, koji su kao takvi, postavljeni krajem rata 1995. godine. Od tog perioda do danas, upravo ta jedinstvenost, koja neizbježno vodi ka komplikaciji sistema, jedan je od razloga zbog kojih [strani akteri moraju intervenisati](#). Međunarodna zajednica je od početka rata 1990ih tražila široko prihvaćen model između triju sukobljena nacionalna državna modela. Međunarodna arbitraža u slučaju BiH pokazala je da su, uz institucionalne strukture poput Ujedinjenih naroda (UN) i Evropske unije (EU), konferencije velikih zemalja ostale način djelovanja u svijetu. Sam kraj rata bio je posredovan od strane međunarodne zajednice, a njena prisutnost je neizbježna, prvo kroz Ured visokog predstavnika (OHR), pa do rezolucija u stranim zemljama koje se tiču BiH, kao što je [rezolucija Bundestaga „Podrška Bosni i Hercegovini na putu ka boljoj budućnosti“](#), koja je povećala prisutnost stranih vojnika na teritoriji BiH, kroz misiju EUFOR-a. Primjere miješanja u politiku BiH moguće je naći veoma lako, jer dolaze sa svih strana.

No, dovodi se u pitanje koliko aktivnosti poput ove da strani akteri donose rezolucije o BiH ruši njen suverenitet. Mnogo puta je BiH bila na meti stranih sila koje su [kroz svoje vanjske politike bile politički prisutne u BiH](#), te ovakva rezolucija Savezne Republike Njemačke nije ništa neviđeno na našim prostorima.

lako je rezolucija koja je nedavno donesena u njemačkom parlamentu izazvala mnoge reakcije, posebno u vijestima hrvatskih i srpskih medija u BiH, kao i političara koji dolaze iz tih redova stanovništva, buna je bila oko sadržaja, a ne oko sveukupne slike i narušavanja dva principa nezavisnosti.

Donošenje rezolucije o BiH u njemačkom Bundestagu

[„Čovjek mnogo toga gradi, ali nema ničeg vrijednijeg od mostova“](#), citatom Ive Andrića, [poslanik njemačkog SPD-a, socijaldemokratske stranke, a bosanskohercegovačkih korijenja, Adis Ahmetović, započeo je svoj govor](#), s ciljem zaustavljanja daljeg separatizma koji je trenutno veoma aktualna tema, posebno zbog približavanja izbora u BiH. Ahmetović je [izabran kao izvjestitelj Socijaldemokratske stranke Njemačke \(SPD\) u Odboru za vanjski politiku njemačkog doma parlamenta, Bundestaga](#). Poveden sankcijama SAD-a prema članu predsjedništva – Miloradu Dodiku, poslanik Ahmetović [smatra da su takvi postupci jakih stranih sila neophodni za stabilnost BiH, ali i regije](#), i da bi se Njemačka trebala isto postaviti i reagovati.

Tako je početkom jula ove godine, [njemački Bundestag usvojio rezoluciju](#) koja je direktno vezana za BiH, noseći naziv „Podrška Bosni i Hercegovini na putu ka boljoj budućnosti“, s ciljem da se pokuša spriječiti rastući nacionalizam u državi, koji eventualno dovodi do destabilizacije u državi. Usvajanje ove odluke je bilo podržano i od opozicione stranke CDU/CSU, stranke koje je član bio trenutni Visoki predstavnik u BiH, Christian Schmidt, prije dolaska na ovu funkciju.

Cilj je da se pruži podrška državi, da se smanji korištenje alata koji dublje separatiraju narod [poput govora mržnje ili korupcije](#) koja uništava društveni legitimitet. U sklopu ove rezolucije, [Bundestag je odobrio i slanje 50 njemačkih vojnika u BiH](#) na period od jedne godine, kao dio EUFOR-ove operacije Althea, s ciljem obuke Oružanih snaga BiH. Ovakav potez Njemačke ima i cilj jačanja sigurnosti u državi, te pomaže osiguranju demokratske budućnosti. U rezoluciji se također osuđuju akteri Milorad Dodik i Dragan Čović, kao glavni odgovorni za promovisanje nacionalističkih i separatističkih aktivnosti.

Reakcije na rezoluciju Bundestaga

Prihvaćena rezolucija izazvala je lavinu komentara od obje strane unutar BiH: onih koji su za jačanje države i njenih institucija, i onih koji su za njenu razgradnju i slabljenje. Član predsjedništva [Milorad Dodik izrazio je nezadovoljstvo ovom odlukom, smatrajući je nepotrebnom i odbijajući je, rekavši da je „puna netačnih kvalifikacija u funkciji muslimanskog nacionalizma“](#). Jedan ovakav korak evropske zajednice bio je dovoljan da „glavni krivci za stanje u BiH“, kao što to rezolucija nalaže, to iskoriste za anti-bh propagandu.

Spomenuta rezolucija je također komentarisana i analizirana i van države. Predsjednik Republike Hrvatske, Zoran Milanović [„odgovorio je na usvajanje rezolucije negativno, također smatrajući je bošnjačko-muslimanskim lobističkim rezultatom.“](#) Milanović je bitan politički akter u BiH jer hrvatski narod je jedan od tri konstitutivna u BiH. Također je [pozvao hrvatski parlament da donese suprotnu odluku a ne da „šuti“](#) kako bi se spriječilo „tretiranje“

Hrvatske kao okupatora BiH na međunarodnoj sceni. Isti stav je zauzeo i šef hrvatske diplomatije, Gordan Grlić Radman, koji [rezoluciju smatra štetnom i nereprezentativnom kad je u pitanju njemačka vanjska politika](#), obzirom na to da je inicijator iste zastupnik bošnjačkog porijekla. Hrvatski narodni sabor BiH (HNS BiH) dijeli mišljenje sa hrvatskim predstavnicima, [nazivajući Adisa Ahmetovića radikalnim bošnjačkim unitaristom, a zastupnike Bundestaga optužuju da ne poznaju političku situaciju, te da ne mogu donositi ovakve odluke](#). HNS BiH je naveo da je rezolucija nepravedna obzirom na to da nije osudila i Bakira Izetbegovića, političara iz reda bošnjačkog naroda.

BiH i njen suverenitet u očima regiona

Politički akteri iz zemalja regiona konstantno komentarišu poziciju BiH i na taj pokušavaju negativno utjecati na njen suverenitet i teritorijalni integritet. Primjer toga je srbijanski političar Aleksandar Vulin koji često spominje ideju o kreiranju [„srpskog sveta“ kao i „velike Srbije“](#). To je, kako Vulin kaže, [jedini način da Balkan ostane stabilan, ako bi svi Srbi živjeli u jednoj državi](#) i ako bi se kreirala takozvana „velika Srbija“. Ova ideja je samo jedan od primjera kako politički akteri u Srbiji imaju malo/nimalo poštovanja prema nezavisnosti BiH. Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić, [komentarisao je kako priznaje teritorijalni integritet BiH, ali je ustvrdio da priznaje suverenitet BiH ako postoji institucionalno](#). Dodao je da [ako postoji u institucijalnom smislu, priznaje i entitetsku suverenost](#). No, u Ustavu BiH se ne spominje suverenost entiteta, što je izazvalo burne reakcije, jer je na taj način doveo u pitanje suverenitet države BiH.

Andrej Plenković, premijer Hrvatske, je također primjer, jer konstantno [povlači pitanje reforme izbornog zakona](#) u BiH, a [i otvoreno je podržao Schmidtovu namjeru u izmjeni izbornog zakona](#). Predsjednik Hrvatske Milanović komentarisao je pitanje suvereniteta BiH, [dodavši da je Dejtonski sporazum omogućio suverenost BiH, ali ako se ona temelji na legitimnom predstavljanju svih konstitutivnih naroda](#), a vezano za Izborni zakon.

OHR i suverenitet BiH

Donošenje rezolucija jedne suverene zemlje prema drugoj suverenoj zemlji, podriiva suverenitet i teritorijalni integritet države u nekoj mjeri, posebno ako pozivaju na izmjene ustavno pravnog poretka jedne zemlje. [Suverenitet](#), koji definišemo kao vrhovnu moć koju jedna država ima nad svojim teritorijem i narodom, je [narušen ako se drugi akter umiješa u teritorijalni integritet države i u bilo koji proces koji je vezan za tu državu](#). A rezolucije, kao što je rezolucija u Bundestagu o BiH, se miješaju u političku situaciju u BiH. Iako rezolucija donesena u njemačkom parlamentu ima za cilj poboljšanje demokratije jedne države koja je zatrovana konstantnom nacionalističkom propagandom, bitno je pogledati i drugu stranu gdje takav potez nije pozitivan. Degradirajuće je i dalje imati strano prisustvo (OHR) 27 godina nakon kraja rata za jednu nezavisnu zemlju, što ukazuje na činjenicu da politika u BiH nije u mogućnosti samostalno održavati državu i kontrolisati dešavanja u njoj. Uloga OHR-a jeste da bi obezbijedio izgradnju demokratskih institucija u BiH, a ne da bi dodatno podrivao demokratski razvoj politike i društva.

Visoki predstavnik u BiH, Christian Schmidt, [nezvanično je sastavio tekst koji je procurio u javnost, a predstavlja tekst nacrtu odluke o izmjenama Izbornog zakona BiH](#), koji uključuje donošenje amandmana na ustav države i izborni zakon. Sporna rečenica, koja je izazvala bunu širom čitave države glasi „broj delegata iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih koji se biraju u Dom naroda FBiH iz zakonodavnog tijela svakog kantona je proporcionalan stanovništvu kantona kako je prikazano na posljednjem popisu stanovništva“, čime dva kantona u Federaciji BiH (FBiH) ne bi imali pravo biranja hrvatskih delegata, što bi dovelo do disproporcije u političkoj situaciji države. Prisutnost OHR-a i Visokog predstavnika Schmidta, koji je ustavom određen, [već u nekoj mjeri krši suverenitet BiH sam od sebe](#), no prema [Aneksu 10 Daytonskog mirovnog sporazuma](#), koji definiše ovlaštenja koja ima Visoki predstavnik u BiH, Visoki predstavnik ne može raditi izmjene ustava BiH, koji je definisan u Aneksu 4 Daytonskog sporazuma, a samim tim ne može raditi niti izmjene ustavne strukture Federacije BiH, ni Republike Srpske, kao njenih dijelova, ukoliko nije u skladu sa ranijim odlukama ustavnog suda i ukoliko ide protiv ustavnih principa jednakopravnosti naroda na cijeloj teritoriji države. A to je upravo ono što Schmidtov prijedlog krši, time što se bavi brojem delegata po kantonima na način da se pogoduje narodu tamo gdje čine većinu, što nije u skladu sa ustavnim principima jednakopravnosti. Naziv rezolucije „BiH na putu ka boljoj budućnosti“ je ironičan, jer je teško smatrati da je budućnost zemlje bolja ako joj je neko drugi kroji. Rezolucija u Bundestagu je donesena s najboljom namjerom, da se eliminišu sve negativnosti koji BiH sputavaju na demokratskom putu ka Evropskoj uniji i boljoj političkoj situaciji.

Iako rezolucija Bundestaga ne mora nužno podrazumijevati da je narušen suverenitet BiH jer su i ranije zemlje donosile rezolucije jedne o drugima, svakako je porazna činjenica da se o budućnosti BiH, 25 godina nakon njene nezavisnosti, raspravlja van njenih granica.

Zaključak

Odluka njemačkog Bundestaga je usvojena zbog poboljšanja političke okoline, i [dokaz da Njemačka podržava demokratski razvoj politike u BiH](#). Negodovanje na sadržaj rezolucije od strane hrvatskih i srpskih predstavnika nije u skladu sa onim što promoviše rezolucija Bundestaga, što je zaustavljanje produbljivanja nacionalističkih i etničkih podjela i širenja govora mržnje. Jedan od najvećih problema u političkoj atmosferi BiH je segregacija naroda po etničkoj osnovi, a političari takve ideje koriste za svoje političke propagande i za mobilizaciju naroda da glasa za partije koje promovišu takve narative. Potrebno je naći načine da se nacionalistička propaganda smanji, odnosno manje promovišu narativi koji manipulišu snetimentima stanonvištva. Građani u BiH imaju mnogo više moći nego što misle, te jedan od najrealnijih rješenja za smanjenje stranog utjecaja u državi jeste upravo u njima. Ustav države mogu promijeniti samo građani, kroz parlament koji je upravo izabran od strane građana, stoga uloga Visokog predstavnika, kao i razne rezolucije ili odluke koje su donesene van teritorije BiH, ne mogu biti utjecajnije na bh. politiku koliko može glas građana.